Zijn de feiten, vroeger strafbaar ingevolge art. 9 al. 2 en 3 der wet van 7 Dec. 1883 Stbl. no. 202, strafbaar gebleven?

Zijn de feiten, vroeger strafbaar ingevolge art. 9 al. 2 en 3

der wet van 7 Dec. 1883 Stbl. n°. 202, strafbaar gebleven?

Zijn de feiten, vroeger strafbaar ingevolge

art. 9 al. 2 en 3 der wet van 7 Dec. 1883

Stbl. n°. 202, strafbaar gebleven?

Diss Utr 1888.

Zijn de feiten, vroeger strafbaar ingevolge art. 9 al. 2 en 3 der wet van 7 Dec. 1883 Stbl. n°. 202, strafbaar gebleven?

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

Doctor in de Rechtswetenschap

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT

NA BEKOMEN MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. G. H. LAMERS

Hoogleeraar in de Faculteit van Godgeleerdheid

EN MET TOESTEMMING VAN DEN ACADEMISCHEN SENAAT

TEGEN DE BEDENKINGEN DER RECHTSGELEERDE FACULTEIT

TE VERDEDIGEN

op DINSDAG den 13den MAART 1888, des namiddags ten 3½ ure,

DOOR

WILLEM THEODOOR PAHUD DE MORTANGES,

geboren te Tjandjoer op Java.

UTRECHT,

J. NIKERK.

1888.

Het is mij een aangename taak, bij het verlaten der Universiteit, aan de Hoogleeraren der juridische faculteit een woord van dank te brengen voor het onderwijs, dat ik gedurende mijn verblijf te Utrecht van hen heb mogen genieten, en voor de bereidvaardigheid waarmede zij mij steeds hebben ter zijde gestaan.

In het bijzonder echter betuig ik U, hooggeachten Promotor, Professor POLS, *mijn welmeenenden dank voor de hulp en voor de groote welwillendheid, die gij mij ten allen tijde, vooral als Promotor, hebt betoond.*

Ook u allen, die ik gedurende mijn studietijd als vrienden leerde kennen en waardeeren, blijf ik dankbaar voor de hartelijke genegenheid, die ik van U mocht ondervinden. Het is geen „Vaartwel" dat ik u toeroep, maar een „tot wederziens".

Den 6en Mei werd te 's Gravenhage tusschen Nederland, België, Denemarken, Duitschland, Frankrijk en het Vereenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Ierland eene overeenkomst gesloten tot regeling van de politie der visscherij in de Noordzee buiten de territoriale wateren. Deze overeenkomst werd bij de wet van 15 Juni 1883, Stbl. n°. 73, goedgekeurd en in het Staatsblad geplaatst. Zij bevatte o. a. in art. 32 de navolgende bepaling: „La résis-„tance aux prescriptions des commandants des bâti-„ments croiseurs chargés de la police de la pêche ou „de ceux qui agissent d'après leurs ordres sera, sans „tenir compte de la nationalité du croiseur considérée „comme résistance envers l'autorité nationale du „bateau pêcheur." Bovendien vorderde zij de vaststelling eener wet tot verzekering harer uitvoering; art. 35 toch luidde: „Les Hautes Parties contrac-

„tantes s'engagent à proposer à leurs législatures „respectives les mesures nécessaires pour assurer „l'exécution de la présente convention et notamment „pour faire punir soit de l'emprisonnement, soit de „l'amende, soit de ces deux peines, ceux qui contre-„viendront aux dispositions des articles 6 à 23 in-„clusivement."

Aan deze verplichting werd bij ons uitvoering gegeven door de wet van 7 December 1883, Stbl. 202, die verschillende strafbepalingen bevatte en daaronder ook in art. 9, luidende: „Indien de commandanten „van de kruisers der mogendheden, welke met Neder-„land de internationale overeenkomst geteekend heb-„ben of nader mochten teekenen, binnen de grenzen „der bevoegdheid, hun bij de artikelen 28, 29 en „30 daarvan toegekend, aan de gezagvoerders van „de Nederlandsche visschersvaartuigen bevelen geven, „zijn deze verplicht zich naar die bevelen te gedragen.

„Hij, die opzettelijk niet voldoet aan zulk een „bevel, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten „hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste „zes honderd gulden.

„Hij, die zich met geweld of bedreiging met geweld „verzet tegen de in de eerste zinsnede bedoelde com- „mandanten, dus in de rechtmatige uitoefening hun- „ner bediening werkzaam, of tegen de personen, die „hen daarbij krachtens wettelijke verplichting of op „hun verzoek bijstand verleenen, wordt gestraft als „ware het feit jegens den commandant van een Neder- „landsch kruisvaartuig gepleegd."

Bij de invoering van het nieuwe strafwetboek vervielen echter, ingevolge art. 3[d] der Invoeringswet alle in die wet van 7 Dec. 1883 voorkomende strafbepalingen, alsmede alle bepalingen omtrent onderwerpen in de 8 eerste titels van het 1[e] Boek W. v. Str. behandeld, voor zooverre de bedoelde bepalingen niet in de Invoeringswet werden gehandhaafd. Dientengevolge werden in art. 10, n°. 45, dezer wet verschillende dier bepalingen (art. 6, 7 en 8) gehandhaafd, andere, namelijk de bepalingen van art. 9 daarentegen niet. Deze bepalingen van art. 9 zijn dus vervallen. Het verdient echter opmerking dat men ze wel met voordacht heeft laten vervallen, zoodat niet te denken is aan een onwillekeurig ver-

zuim van handhaving; óók dat men ze niet heeft laten vervallen omdat men de daarin strafbaar gestelde handelingen niet langer wenschte strafbaar te stellen. Dit was althans het geval met de Regeering. In het oorspronkelijke regeeringsontwerp was de wet van 1883 in het algemeen gehandhaafd, maar later werden, naar aanleiding van het bij het onderzoek gebleken verlangen der 2e Kamer de te handhaven artikelen uitdrukkelijk opgenoemd en in de toelichting bij het Antwoord der Regeering werd uitdrukkelijk gewezen op art. 9, 2e en 3e lid, als bevattende strafbepalingen, die *niet* gehandhaafd werden, terwijl als reden daarvoor opgegeven werd: „Tegen deze feiten voorzien de artt. 184 en 180 W. v. Str." Art. 10 no. 45 der Invoeringswet werd nu aangenomen zooals het thans luidt, zonder discussie, en hoewel de mogelijkheid niet volstrekt uitgesloten is dat men het vervallen dier bepalingen op andere gronden wenschelijk achtte, is toch het meest waarschijnlijke dat men de meening der Regeering deelde of althans het bezwaar, dat er tegen zou kunnen oprijzen, niet opmerkte. Het is trouwens ten opzichte

van het gevolg onverschillig om welke reden men die bepalingen *niet* handhaafde, zelfs al ware het aan een verzuim of vergissing te wijten, dus in strijd met de bedoeling van den wetgever. Zij zijn *niet* gehandhaafd, dus vervallen krachtens de uitdrukkelijke bepaling van art. 3[d] der Invoeringswet. De daarin strafbaar gestelde handelingen zijn niet langer strafbaar krachtens die wet; voor hare strafbaarheid moet men elders strafbepalingen kunnen aanwijzen. De meening der Regeering of van den wetgever dat deze strafbepalingen in art. 180 en 184 W. v. Str. te vinden zijn, kan, zelfs al blijkt zij eene dwaling te bevatten, niet tengevolge hebben dat gehandhaafd is gebleven, wat men bij vergissing heeft laten vervallen.

Een onderzoek van de bezwaren tegen deze meening en van de vraag of tegen de in art. 9 vermelde handelingen alsnog straf is bedreigd, koos ik tot onderwerp van dit proefschrift. In de eerste plaats rijst daarbij de vraag of die strafbedreiging werkelijk in de artt. 180 en 184 is te vinden; daarnaast behoort in de tweede plaats, ingeval van ontkennende

beantwoording, onderzocht te worden of de strafbaarheid wellicht uit andere bepalingen is af te leiden.

Wanneer men art. 9, 2e en 3e lid vergelijkt met art. 180 en art. 184 W. v. Str., is het duidelijk dat het indertijd is geredigeerd in nauwe aansluiting met die artikelen van het toen reeds vastgestelde, maar eerst later ingevoerde strafwetboek. Men heeft eenvoudig deze artikelen in verband met art. 32 der internationale overeenkomst gewijzigd overgenomen. Het eenige verschil is dat art. 9 sprak van de: „*commandanten* enz." terwijl dat W. v. Str. spreekt van „*ambtenaren*". De meening der Regeering kan dus moeilijk op iets anders hebben berust dan op de stelling dat die commandanten mede begrepen zijn onder de in art. 180 en art. 184 bedoelde ambtenaren, en dit kan alleen steunen op de stelling hetzij dat onder die ambtenaren in het algemeen evenzeer vreemde als Nederlandsche ambtenaren zijn begrepen, hetzij dat in dit speciale geval die commandanten met Nederlandsche ambtenaren zijn gelijk gesteld.

De eerste vraag of: waar de wet in het algemeen spreekt van ambtenaren, daaronder ook vreemde

ambtenaren zijn begrepen, is reeds door vele schrijvers besproken en veel bestreden. Bij ons te lande is ze met het oog op ons W. v. Str. breedvoerig besproken door Professor G. A. van Hamel, in zijn betoog omtrent „Weerspannigheid". Tijdschrift voor Strafrecht, Deel I, 1e Aflevering Blz. 24 e. v.; ook door de Mrs. Hazelhoff, Heemskerk en Polenaar. „Het Wetboek van Strafrecht in doorloopende aanteekeningen verklaard", Amsterdam, Deel I, Blz. 26 e. v. n°. 15. Evenzeer is ze in verschillende tijden besproken door de Duitsche schrijvers, naar aanleiding van het Duitsche Strafwetboek, waarin de vraag zich nagenoeg op dezelfde wijze als in ons land voordoet. John, Olshausen en von Liszt, die van meening zijn dat die strafbepalingen alleen toe te passen zijn op de autoriteit van het eigen land, staan tegenover Hälschner, Berner en H. Meijer, wier gevoelen gehuldigd is door het Rijksgerechtshof.

Het betoog dier schrijvers meende ik mitsdien ook te moeten raadplegen, al geldt het alleen de vraag of waar de Nederlandsche Wet van ambtenaren spreekt, ze daar alleen Nederlandsche ambtenaren

of ook vreemde bedoelt? De causa dubii is dat ze spreekt van „ambtenaren," maar niet uitdrukkelijk van Nederlandsche ambtenaren. Ze onderscheidt niet uitdrukkelijk. De beperking tot „Nederlandsche" volgt dus niet uit de woorden der Wet, die veeleer de bewering zouden steunen, dat de Wet ook vreemde ambtenaren bedoelt en de nationaliteit onverschillig acht. De beperking kan echter op iets anders steunen. Het argument dat waar de wet niet uitdrukkelijk onderscheidt, ook wij geen onderscheid mogen maken, gaat niet op; want in tal van andere gevallen, onderscheidt de wet evenmin en zal toch niemand dezelfde beperking ongeoorloofd achten. In onze wetten en ook in het Wetb. v. Strafr. vindt men voortdurend bepalingen omtrent tal van andere onderwerpen, die evengoed Nederlandsch als vreemd kunnen zijn b. v.: wet of wettelijke bepaling, rijk, rechter, Koning, Koningin, regent, regeeringsraad, regeeringsvorm, orde van troonopvolging, Staten-Generaal, Staten eener Provincie, Gemeenteraad enz. Ook daarbij wordt in den regel de beperking tot Nederlandsche niet uitgesproken. Moet men nu zeg-

gen dat al die bepalingen evenzeer op de gelijknamige vreemde instellingen toepasselijk zijn? Niemand zal dit beweren want het zou te dwaas zijn aan te nemen dat, als onze wet van „het Rijk" spreekt, daaronder alle Rijken zouden te verstaan zijn. Toch is het geene onvolledigheid van de wet. De beperking behoeft niet uitgedrukt te worden omdat ze noodzakelijk voortvloeit uit de zaak zelve; het zijn allen Staatsrechtelijke namen of begrippen, die hun grond uitsluitend hebben in ons recht. In andere landen kan zich hetzelfde voordoen, maar dan heeft het daar uitsluitend zijn grond in het vreemde recht, waarmede wij niets te maken hebben. De Keizer van Duitschland is in beginsel voor ons recht eenvoudig een mensch als ieder ander en niets meer. Als mensch wordt hij door onze wet beschermd in al die gevallen, waarin vreemden van die bescherming niet zijn uitgesloten. Als Keizer wordt hij alleen beschermd voor zoover die bescherming hem uitdrukkelijk is toegekend zooals b.v. het geval is in art. 115 e. v Wetb. van Strafr.

Bij de vraag of het eene of andere begrip uitdrukkelijke beperking tot Nederland of uitdrukkelijke

uitbreiding tot den vreemde behoeft, behoort men mitsdien te onderscheiden.

Wij vinden in onze wet woorden, die een natuurlijk of feitelijk begrip uitdrukken b.v, vrouw, en woorden, die een publiekrechtelijk begrip uitdrukken b.v. regeeringsvorm.

Ten opzichte van dergelijke namen of begrippen, van woorden, die niet een natuurlijk of feitelijk begrip zooals het woord „mensch", maar een zuiver juridiek en wel een publiekreehtelijk begrip uitdrukken, geldt het tegendeel van woorden, die een natuurlijk of feitelijk begrip weergeven. Voor deze laatste is het volkomen onverschillig, welke de nationaliteit is; als de wet b.v. strafbaar stelt hem, die eene vrouw verkracht, dan omvat dit ook vreemde vrouwen. Wil dus de wet eene beperking tot Nederlandsche vrouwen dan moet ze die *beperking* uitdrukkelijk uitspreken. Voor de eerste geldt echter het tegendeel. Wil de wet geene beperking en wil ze dus ook de vreemde in de bepaling opnemen, dan moet ze de *uitbreiding* van het begrip uitdrukkelijk uitspreken.

Dit nu geldt ook voor het begrip van ambtenaar. Als onze wet van ambtenaren spreekt dan bedoelt ze alleen en kan ze alleen bedoelen personen, die hunne ambtelijke qualiteit ontleenen aan onze wet dus Nederlandsche ambtenaren, en deze zijn dan ook niet: Nederlanders, die een ambt bekleeden, maar personen, die een Nederlandsch ambt bekleeden, onverschillig of zij Nederlanders of vreemden zijn. Wil ze ook de bekleeders van vreemde ambten omvatten dan moet ze deze uitdrukkelijk noemen want het is eene uitbreiding van het begrip, die niet door het woord wordt uitgedrukt.

Dit belet niet dat ook vreemde beambten hier te lande als ambtenaren kunnen erkend zijn en als zoodanig vallen onder de algemeene uitdrukking „ambtenaren." Een voorbeeld daarvan leveren de beambten of bedienden van vreemde spoorwegmaatschappijen. Deze kunnen in bepaalde gevallen ook hier te lande als beambten optreden en werkzaam zijn. Men denke slechts aan vreemde spoorwegen die aan de onze aansluiten, aan de gemeenschappelijke stations, aan internationale wagens. Deze kun-

nen ook vallen onder de bepaling van art. 183 Wetb. v. Strafr., maar het is omdat zooals prof. mr. G. A. van Hamel in het tijdschrift van Strafrecht, deel I, afl. 1, blz. 31 zegt, de beambten en bedienden van buitenlandsche spoorwegdiensten, voor zoover zij hunne functien uitoefenen bij de exploitatie op Nederlandsch grondgebied, in dienst zijn van eene, in zoover ook in Nederland geconcessioneerde onderneming en ook door den Nederlandschen rechter beëedigd worden. Op dit laatste komt het juist aan.

Door hunne toelating als zoodanig op ons grondgebied en hunne beëediging conform de voorschriften voor Nederlandsche ambtenaren voorgeschreven, worden ze in werkelijkheid Nederlandsche beambten voor zoover ze hunne functiën op ons grondgebied dientengevolge bevoegd zijn uit te oefenen. Ze worden door de bepalingen van art. 179—182 beschermd, niet omdat deze ook vreemde ambtenaren beschermen, maar omdat en voor zoover ze in Nederland als beambten zijn erkend en beëedigd.

Volgens de woorden van de artt. 180 en 184 W. v. Strafr., zijn die bepalingen mitsdien niet van toe-

passing op handelingen gepleegd ten opzichte van commandanten van vreemde kruisers als vreemde ambtenaren. Maar er is meer. Ook de strekking en bedoeling dier artikelen maakt ze alleen toepasselijk op Nederlandsche ambtenaren. Dit is het hoofdargument dat gewoonlijk wordt aangevoerd, en hoewel het m. i. slechts in de tweede plaats of subsidiair in aanmerking komt, is het van belang omdat het ook de verklaring of rechtvaardiging bevat van het eerste.

Waarom vindt men in ons strafrecht speciale bepalingen omtrent de ambtenaren? Waarom wordt namelijk dikwijls zwaarder gestraft wat men tegen hen doet? of wat zij doen? Het is omdat er een element van strafbaarheid bijkomt. Wie tegen een ambtenaar qua talis handelt, handelt niet tegen den persoon, maar tegen het openbaar gezag dat hij vertegenwoordigt. Als een ambtenaar qua talis een misdrijf pleegt dan is dit een misbruik maken van het hem verleende openbaar gezag. Onze Staat heeft echter geen ander openbaar gezag te beschermen dan het zijne, niet het vreemde. Dit belet niet dat in

bijzondere gevallen de Staat in zijn belang ook die bescherming kan uitbreiden over een vreemd openbaar gezag; maar dan moet het uitdrukkelijk worden bepaald, want het is eene exceptie. Het is dit beginsel, waarop hoofdzakelijk de redeneering der Duitsche juristen berust en ten deele ook die van mr. G. A. van Hamel en de mr^{s}. Heemskerk, Hazelhoff en Polenaar in „het Wetboek van Strafrecht in doorloopende aanteekeningen verklaard". Amsterdam. I. blz. 26 e. v. n°. 15. Heeft onze wet het vreemde openbare gezag te beschermen? Is dat de taak van *ons* Strafrecht? Neen, zegt men en wijst daarom op bepalingen waarbij speciaal en uitdrukkelijk die bescherming wordt verleend b. v. in Titel III van het 2^{e} Boek W. v. Str. en in art. 107. Als tegenstelling volgt daaruit dus, dat in andere gevallen ons strafrecht niet bedoelt bescherming van het vreemde openbaar gezag. Over dit argument loopt vooral bij de Duitsche schrijvers de strijd en boven noemden wij reeds de voor- en tegenstanders. Ik vermeld eerst de laatste. Berner in zijn Lehrbuch des Deutschen Strafrechts blz. 369 over Widerstand gegen die Staatsgewalt

zegt dat het politieke karakter bij deze handelingen verdwijnt. Zij zijn niet meer gericht tegen het *bestaan* of de *integriteit* van den Staat, doch slechts tegen de *uitoefening* van dezen laatste bij de uitvoering van wetten of van verordeningen van overheidswege.

Of zij slechts ten opzichte van het binnenland of ook ten opzichte van het buitenland strafbaar zijn, blijkt uit de algemeene bepalingen voor zoover niet bijzondere bepalingen eene afwijking staven; de tegenstanders van deze meening wijken van de wettelijke grondslagen af.

Hälschner in zijn Handbuch des gemeinen Deutschen Strafrechts, Bonn 1881—1884, I, blz. 159 en 160 zegt: Wanneer men de algemeene bepalingen van het Strafwetboek in aanmerking neemt ten opzichte van de vraag welke strafbare handelingen in het binnenland moeten gestraft worden, dan zal men uit de omstandigheid dat zonder uitzondering alle in het Rijk begane misdrijven gestraft moeten worden, moeten besluiten dat in den regel ook alle daar bedrevene misdrijven, ook al zijn deze tegen het buitenland gericht, bestraft moeten worden. Vóór

de vraag echter of een in het buitenland begaan en naar de aldaar geldende wetten strafbaar feit, in het land gestraft mag worden, is de voorafgaande vraag beslissend of het feit, zoo het hier was uitgevoerd, hier zou strafbaar zijn. Daar deze, in betrekking tot het binnenland, tegen het buitenland bedrevene publieke misdrijven bevestigend moeten beantwoord worden, volgt hieruit dat in den regel ook het in het buitenland tegen het buitenland begane delict in het Rijk strafbaar is, doch altijd in zoover de wet met betrekking tot den persoon des daders en verdere wettelijke bepalingen de straf voor een in het buitenland begaan misdrijf toelaat. In ieder geval moet men er op blijven letten dat de gronden, die aangevoerd worden voor de straffeloosheid van het misdrijf dat in den vreemde tegen het buitenland begaan is, niet als maatgevend kunnen beschouwd worden wanneer zij zich tevens kunnen rechtvaardigen dat deze misdrijven ook moeten straffeloos blijven in het geval dat zij in het binnenland tegen het buitenland begaan worden. — Het Wetboek heeft bij eenige öffentliche Delicten uitdrukkelijke bepalingen gemaakt in hoeverre

zij het buitenland betreffen. De strafbepalingen, die betrekking hebben op hoog- en landverraad, op beleediging van den landsheer en beleediging van den Bundesfürst veronderstellen dat het feit tegen het Duitsche Rijk, tegen Bundesstaaten, Bundesfürsten gericht was terwijl verder strafbepalingen volgen, die veronderstellen dat een vreemde staat het voorwerp der handeling was (Deut. Str. G. B. § 80—§ 101). Volgens deze strafbepalingen wordt aan vreemde staten wegens handelingen, welke tegen een Duitschen Staat of Bundesfürst als hoogverraad te bestraffen zouden zijn en eveneens aan landsheeren en regenten van een vreemden staat tegen beleediging, hetzij de handeling binnenslands of door den ingezetene buitenslands geschied zij, strafrechtelijke bescherming verleend in het geval bij bekend gemaakte verdragen of wetten aan het Duitsche Rijk wederkeerigheid is toegestaan. Ontbreekt deze wederkeerigheid dan zijn de zoodanige hier gepleegde handelingen straffeloos; in het tegenovergestelde geval is op deze misdrijven, tegen het buitenland gericht, eene in soort en maat zachtere straf bedreigd. Zulke verschillende straf-

bedreiging naarmate het feit het eigen land of het vreemde betreft, komt niet voor bij de overige publieke delicten, behandeld in de 5, 6, 7, 28 afd. van het 2e deel. De gevolgtrekking dat bij deze misdrijven de strafbaarheid er van afhangt of zij zich tegen het binnenland richten, terwijl in het andere geval eene zachtere strafbepaling voor het zich tegen het buitenland richtende misdrijf niet zou ontbreken, is niet aan te nemen daar de wetgever hiervoor andere gronden had. Hoogverraad en majesteitsschennis tegen eigen Staat en Vorst is zwaarder dan tegen den vreemde en daar bij deze absolute straffen meerendeels zijn voorgeschreven, moeten voor de minder zware tegen het buitenland, zachtere straffen worden vastgesteld; bij de overige delicten, zoo zij het buitenland betreffen, is de strafvermindering aan de bescheidenheid des rechters overgelaten. Deze uitgebreide bescherming aan de vreemde staten dient niet slechts om in het belang van het Duitsche Rijk conflicten te vermijden, die konden ontstaan indien van uit het duitsche Rijk vijandige handelingen tegen andere Staten straffeloos konden geschieden, maar

ook om ter erkenning van de rechtsgemeenschap der Europeesche Staten aan den eisch der rechtvaardigheid te voldoen en het daarom niet aan de andere Staten overlaat zich zelf te beschermen, maar den onderdaan bestraft wegens de in het buitenland tegen het buitenland gerichte vijandige aanvallen.

Verder zegt Hälschner: „Ohne Zweifel gibt es aber „Staatliche Institutionen und öffentliche Rechtsver- „hältnisse, welche so sehr in der Eigenthümlichkeit „der Zustände des einzelnen Staates begründet und „mit ihnen verknüpft sind, dass naturgemäsz in „Betreff ihrer jeder Staat darauf angewiesen ist, „lediglich sich selber den erforderlichen Strafrecht- „lichen Schutz zu gewähren, eine Mitwirkung in dieser „Beziehung von anderen Staaten ebenso wenig erwar- „ten kan, als eine solche anderen Staaten zu gewähren „berufen ist, und dies um so weniger als er sich „damit sogar der Gefahr des Vorwurfes einer unge- „bührlichen Einmischung in die inneren Angelegen- „heiten des fremden Staates und einer Beeinträchti- „gung seiner Selbständigkeit aussetzen könnte." Hiertoe behooren strafbepalingen met betrekking tot

vergrijpen bij de uitoefening van staatsburgerlijke rechten. Bij de misdrijven: Widerstand gegen die Staatsgewalt (6e afd.) en Verbrechen und Vegehen wider die öffentliche Ordnung (7e afd.) is geen algemeene regel gegeven in hoever ook het buitenland bedoeld is.

Ook H. Meyer, Lehrbuch des Deutschen Strafrechts 3e ed. Erlangen 1882, blz. 652 n°. 3 voegt zich bij de meening van Berner en Hälschner. Wat de vraag betreft, zegt hij, of door de strafbepalingen van het Duitsche Rijk alleen *onze* Staat (Duitschland) of ook *vreemde* Staten beschermd worden, is het zaak voor onze wetgeving om ook den vreemden Staten eene zekere rechtsbescherming te verleenen. En dat niet *alleen* op grond van volkenrechtelijke verplichting (zooals in Beieren 1813 en 1861 waar de aanval tegen vreemde Staten genoemd werd onder de handelingen, die gevaar aanbrengen voor het binnenland) maar omdat ieder „Staatliche Gemeinwesen" (evenals leven en eigendom van den buitenlander) als een op zich zelf waardevol bestanddeel van de algemeene rechtsorde op den voorgrond treedt.

Daarmede, zegt Meijer, is voorwaar niet gezegd dat ieder Staatsdelict zonder onderscheid ook tegen het buitenland kan begaan worden en met het oog daarop onderscheidt hij 1e. zulke delicten, die naar hunne natuur of naar een positief bevel slechts tegen het binnenland kunnen begaan worden. 2e. Zulke, die slechts tegen het buitenland begaan kunnen worden b.v. benadeeling van vreemde gezanten. 3e. Zulke, waarbij het recht onderscheid maakt tusschen het begaan tegen het binnenland en het begaan tegen het buitenland. 4e. Zulke, die zonder onderscheid tegen het binnen- en buitenland gepleegd kunnen worden. Juist dit laatste is het, zegt Meijer, wat men naar het geldende recht als regel moet aannemen, eene opvatting, die volstrekt niet wedersproken wordt daardoor dat de wetgever bij de meesten der voorschriften haast alleen aan het binnenland gedacht heeft.

Van eene tegengestelde meening als genoemde schrijvers is John in von Holtzendorff's Handbuch III, blz. 90. Hij meent dat de onbeperkte bewoording in de 6e. afdeeling hier niets kan afdoen daar

het de roeping van geen Staat kan zijn om de Staatsmacht van een anderen Staat te beschermen. De Staat, die in zijn Strafwetboek bepalingen maakt met de bedoeling om de Staatsmacht van een anderen Staat te beschermen zou zeer verkeerd handelen. Slechts bepaalde volkenrechtelijke betrekkingen van van den eenen Staat tot den andere zouden het kunnen rechtvaardigen zoo op dezen regel enkele uitzonderingen gemaakt werden. Zulke uitzonderingen zijn in de 4e. afdeeling gemaakt; zij betreffen de aanranding der ingezetenen van een vreemden Staat en de beleediging van den regeerder van dezen Staat en hebben hun reden van bestaan in de gewaarborgde wederkeerigheid. § 4 N°. 3 zegt: „Wegen der im „Auslande begangenen Verbrechen und Vergehen „kann nach den Strafgesetzen des Deutschen Rei„ches verfolgt werden: ein Deutscher, welcher im „Auslande eine Handlung begangen hat, die nach „den Gesetzen des Deutschen Reichs als Verbrechen „oder Vergehen anzusehen und durch die Gesetze „des Orts, an welchem sie begangen wurde, mit „Strafe bedroht ist."

Hieruit volgt dus noodzakelijk dat § 4 n°. 3 slechts dán toegepast kan worden wanneer de door een Duitscher in het buitenland gepleegde handeling eene zoodanige is dat zij, wanneer zij in het binnenland gepleegd was, aldaar gestraft zou *moeten* worden. Men kan nu toch voorzeker niet zeggen: wanneer een Duitscher in Frankrijk tot ongehoorzaamheid aan de Fransche wetten opruit, is deze handeling hetzelfde als wanneer hij in Duitschland tot ongehoorzaamheid aan Duitsche wetten had opgeruid. Men zal echter slechts kunnen zeggen: In overeenstemming met § 4 n°. 3 ontstaat de vraag of, wanneer een Duitscher in Duitschland tot ongehoorzaamheid aan Fransche wetten opgeruid had, hij volgens de Dzitsche strafwet gestraft zou *moeten* worden. Het zou volkomen met de rede strijden dat voor de bescherming van den vreemden staat tegen hoogverraad en van den vreemden Souverein tegen majesteitsschennis eene uitdrukkelijke wetsbepaling noodig was daar zulke uitdrukkelijke vermelding bij weerspannigheid tegen een ambtenaar niet zou noodig zijn; dat voor de eerste een garantie der wederkeerigheid ge-

vergd werd, die voor de mindere aanrandingen — die niet de integriteit van den Staat, maar slechts de rechtmatige functiën der staatsmacht treffen — niet noodig zou zijn. Het zou ook dwaas zijn bij de uitdrukkelijke strafbare feiten een veel zachtere straf te dreigen en bij die van minderen aard dezelfde strafbepaling als bij de aanranding bv. van onze ambtenaren voor te schrijven. „Und „diese Widersinnigkeit, zegt John verder, wäre „auch nicht durch das Aushülfsmittel, welches „man in der richterlichen Strafausmessung finden „möchte, zu beseitigen. Dem Strafherabsetzungen „van solchem Umfange wie dieselben durch das Ver- „hältnisz der Strafmasze der § 80 ff. einerseits und „§ 102 anderseits bedingt sind, lassen sich durch „Strafzumessung nicht ausgleichen." Daarom verdient het volgens John de voorkeur bij het opschrift der 6e afdeeling: Widerstand gegen die Staatsgewalt niet te denken „onverschillig van welken Staat" maar het te beschouwen alsof er stond: „Widerstand gegen die Staatsgewalt des Deutschen Reichs sowie gegen die Staatsgewalt der einzelnen Bundesstaaten."

Hälschner echter verzet zich krachtig tegen dit gevoelen en in Boek II over „der besondere Theil des Systems", Bonn 1887, blz. 792, zegt hij: „Der „van John blz. 94 aufgestellte Grundsatz dasz es „Aufgabe keines Staates sei die Staatsgewalt eines „anderen zu schützen, mag als Regel anzumerken „sein aber abgesehen von anderen Ausnahmen wird „eine solche doch wohl auch zu machen sein wenn „man dem fremden Staate die Möglichkeit sich selbst „zu schützen dadurch abschneidet dasz man den „Schuldigen gegen die Strafverfolgung schütze", hetgeen des te meer kracht bijzet omdat men den eigen onderdaan niet uitlevert. Dat bij de mindere politieke misdrijven niet uitdrukkelijk mindere straf en wederkeerigheid bepaald is, mag eene inconsequentie zijn, maar deze geeft geen recht § 4 n°. 2 op zij te zetten. Even weinig kracht is aan het argumentum ex absurdo toe te kennen, dat zonder die beperking de Duitscher zoude strafbaar zijn wegens weerspannigheid tegen een „Kanibalenhaüptling", daar de Duitscher, wegens de in den vreemde bedrevene misdrijven wel gestraft *mag* maar niet *moet*

worden (zie blz. 793). Het is zeer te betwijfelen dat in genoemd geval eene vervolging kan plaats hebben daar het vereischte ontbreken zal dat de handeling „durch die Gesetze des Ortes, an welchem sie begangen wurde, mit Strafe bedroht ist."

Toch is de uitkomst van dezen strijd over de strafbaarheid zeer gering. Bij de misdrijven in § 113—116, waarin over de weerspannigheid en dwang tegen beambten gehandeld wordt, is de strafbaarheid uitgesloten wegens de bepaling van § 359, waar: „unter Beambten im Sinne *dieses* Strafgesetzes sind „zu verstehen alle im Dienste des Reichs oder.... „eines Bundesstaats.... angestellte Personen," dus zijn zij, die in vreemde Staten ambten waarnemen, niet daaronder begrepen. Waar echter de Duitsche wet eenen vreemde ambtsfunctiën in het Rijk heeft opgedragen „vertritt er die Autorität der Deutschen „Strafgewalt."

Ook von Liszt, Lehrbuch 2e ed. blz. 541, staat tegenover Berner, Hälschner en Meyer en zegt: Het Duitsche recht verleent nog grootere strafbescherming aan de werkzaamheid van zijne beambten als

uitvoerders van den staatswil, doch slechts van *zijne* beambten. Evenmin als onze wetgeving den buitenlandschen staat en zijne vertegenwoordigers met het eigen land gelijk stelt, zelfs waar zij door eene uitdrukkelijke bepaling den aanval op het buitenland met straf bedreigt, evenmin of liever nog minder aanleiding heeft zij tot het gelijkstellen van binnenlandsche met buitenlandsche staatsbeambten.

Daar nu bijzondere en uitdrukkelijke bepalingen ontbreken, moeten wij ons dus bepalen bij de uiteenzetting van de strafbedreigingen in deze paragraaf, tot het geweld, uitgeoefend tegen *binnenlandsche* staatsbeambten. — Von Liszt voegt hier in een noot aan toe, dat de vraag zeer levendig bestreden is en noemt dan de voor- en tegenstanders zijner meening. Daarbij noemt hij als „neues und schlagendes Argument." § 32, betreffende de internationale overeenkomst over de Noordzeevisscherij van 6 Mei 1882, waarbij verzet tegen de bevelen, hetzij van de bevelvoerders der kruisers met het toezicht op de visscherij belast, hetzij op last van hen, die op last van de bevelvoerders handelen, tot welke

nationaliteit de kruisers ook behooren, beschouwd zal worden als verzet tegen de nationaliteit van het visschersvaartuig, eene bepaling, die alleen dan te begrijpen is als deze gelijkstelling juist *niet* uit algemeene grondbeginselen volgt.

Naar mijne bescheiden meening is bij dezen strijd de kracht der argumentatie aan de zijde der laatste, en vele van hunne meer speciale argumenten gelden ook voor ons wetboek. Zoo kunnen wij tot staving van onze redeneering dat niet de ruime, maar de beperkte opvatting gehuldigd moet worden, dat dus waar de wet spreekt van „ambtenaren" verstaan moet worden „Nederlandsche ambtenaren", wijzen op de anomaliën, die uit de aanneming der ruime opvatting zouden ontstaan en waarvan Prof. Mr. G. A. van Hamel in zijn betoog over weerspannigheid, bl. 29 er eenige noemt. Ongehoorzaamheid o. a. aan het bevel van een buitenlandsch vorst, zou in in ons land niet kunnen worden vervolgd, de aanslag op het leven van eene niet-regeerende vorstin zou in ons land niet zwaarder gestraft worden dan die tegen eene gewone vrouw, terwijl verzet tegen een

minderen ambtenaar b.v. een politie-agent wel strafbaar zou zijn. Ook zijn volgens art. 115 e. v. misdrijven tegen hoofden en vertegenwoordigers dàn strafbaar als zij hoofden en vertegenwoordigers zijn van *bevriende* Staten, maar waar het mindere belangen geldt zooals het misdrijf tegen een minderen ambtenaar, daar zou dat vereischte niet noodig zijn. Verder zou, waar een misdrijf tegen een hoofd of vertegenwoordiger van een bevrienden staat minder zwaar gestraft zou worden dan wanneer het gepleegd was tegen onzen regeerenden Vorst, dit onderscheid in strafmaat bij misdrijven tegen mindere ambtenaren geheel wegvallen.

Wel is waar bestaan er verklaringen voor deze tegenstrijdigheden b. v. in het geval dat de aanslag op het leven eener niet-regeerende vorstin niet bijzonder strafbaar zou zijn terwijl verzet tegen een ambtenaar wèl, dat dan die zwaardere misdrijven een politiek karakter hebben, de andere, die slechts de uitoefening van een eenmaal gevestigd staatsgezag tegenwerken, niet. Doch volgens mr. G. A. van Hamel hebben dergelijke verklaringen iets wil-

lekeurigs en terecht merkt hij op dat de meening alsof weerspannigheid nooit een politiek karakter zou kunnen dragen, onjuist is.

Wij kunnen nog een argumentum a contrario putten uit art. 4 der wet van 15 April 1886 Stbl. No. 65 tot uitvoering der telegraafbelconventie. Deze wet van 15 April is eene latere wet, die niet door de Invoeringswet werd getroffen omdat art. 3 zegt: „op het in art. 2 vermelde tijdstip (1 Sept. 1886) zijn afgeschaft alle strafbepalingen, alsmede alle bepalingen omtrent onderwerpen in de 8 eerste titels van het eerste Boek Wetb. v. Strafr. behandeld, welke in andere dan de onder *a*, *b* en *c* genoemde wetten voorkomen, voor zoover die wetten vóór 1 Maart 1886 zijn in werking getreden en de bedoelde bepalingen niet in deze wet worden gehandhaafd."

In deze wet van 15 April 1886 komt een gelijkstelling ter zake van weerspannigheid niet voor, maar art. 4 bevat wèl eene uitdrukkelijke strafbepaling tegen het „niet voldoen aan de bevelen der officieren, bevelvoerende over oorlogsschepen van een der tot de overeenkomst toegetreden Staten of over door deze

opzettelijk tot handhaving van die overeenkomst uitgezonden vaartuigen." Het artikel bevat dus geheel hetzelfde als artikel 9, tweede lid, der wet van 7 Dec. 1883, hetwelk de regeering liet vervallen omdat art. 184 er reeds in voorzag. De Regeering achtte het noodig dit artikel te laten staan, niettegenstaande de heer Beelaerts het bestreed en overbodig verklaarde omdat art. 184 er reeds in voorzag. De minister verklaarde dat het „*in den regel* niet noodig zou zijn" maar behield het artikel omdat het kon gebeuren dat in plaats van zeeofficieren, commandanten van mailbooten tot handhaving der overeenkomst werden gebruikt. De heer Beelaerts bestreed wel dit laatste argument door te wijzen op het tweede lid van art. 184, doch zoowel de minister als het meerendeel der Kamer (31 tegen 28 stemmen) oordeelden het gewenscht om het artikel te behouden. Waar dus bij de telegraafkabelconventie door eene uitdrukkelijke bepaling vreemde commandanten van kruisers met Nederlandsche ambtenaren gelijk gesteld worden, en zulks niet het geval is bij de wet van 1883 omdat art. 9 al. 3 afgeschaft is, daar kunnen

wij niet twijfelen aan de bedoeling om ze *niet* gelijk te stellen en moeten wij elke gedachte aan eene vergissing van de Regeering verwerpen.

Uit een en ander meen ik te mogen aannemen dat het stelsel van ons strafrecht is: dat waar sprake is van „ambtenaren" of „openbaar gezag", daarmee bedoeld wordt *Nederlandsche* ambtenaren, voor zoover niet eene uitdrukkelijke bepaling ook vreemde ambtenaren met de Nederlandsche gelijkstelt.

De tweede vraag, die wij nu te beantwoorden hebben, is of *krachtens eenige speciale gelijkstelling* of andere bepaling de commandanten van vreemde kruisers begrepen zijn onder de in art. 180 en art. 184 bedoelde ambtenaren. Bij de beantwoording dezer vraag komt vooreerst in aanmerking art. 9, eerste lid, dat niet afgeschaft is omdat het geen strafbepaling bevat evenals al. 2 en 3. In het eerste lid wordt wèl de verplichting opgelegd tot gehoorzamen; die verplichting is echter nergens door eene strafbedreiging gesanctioneerd.

In de tweede plaats moeten wij letten op art. 32 van het internationaal tractaat zelve, dat bekrachtigd

is door de wet van 15 Juni 1883 Stbl. n°. 73, houdende goedkeuring van de op 6 Mei 1882 te 's Gravenhage gesloten internationale overeenkomst van de politie der visscherij in de Noordzee buiten de territoriale wateren. Wij moeten hier nagaan of dat artikel is geldig gebleven niettegenstaande die wet niet in art. 10 der Invoeringswet is gehandhaafd. Hierop kunnen wij bevestigend antwoorden, want art. 6 der Invoeringswet luidt: „Blijven van kracht „de bepalingen omtrent onderwerpen in de 8 eerste „titels van het eerste Boek Wetb. van Strafr. be„handeld alsmede de strafbepalingen, welke voorko„men in verdragen met buitenlandsche mogendheden."

De quaestie zou hier echter kunnen rijzen of art. 3d niet een onderwerp bevat dat in den 9en titel Wetb. v. Strafr. geregeld is, terwijl art. 6 alleen van de 8 eerste titels spreekt. Deze quaestie behoeft echter geene bespreking, want betreft het werkelijk een onderwerp, dat in den 9en Titel geregeld is, dan behoeft het geene handhaving, daar de afschaffingsformule alleen betrekking heeft op de onderwerpen in de 8 eerste titels geregeld.

Art. 32 spreekt echter alleen van „résistance." Omvat dit woord uitsluitend het feit van art. 9 derde lid, der wet van 7 Dec. 1883 en dus art. 180 Wetb. v. Strafr. waarin geweld of bedreiging met geweld genoemd wordt, of ook art. 184 Wetb. v. Strafr. waarin, overeenkomstig het tweede lid van art. 9 gesproken wordt over hem, die opzettelijk niet voldoet aan een bevel of vordering?

Prof. Mr. G. A. van Hamel, bladz. 30, noot 2 zegt: „De uitdrukking résistance aux prescriptions „schijnt zoowel ongehoorzaamheid aan voorschriften „als feitelijk verzet tegen handelingen te moeten om„vatten." Het woord „schijnt te moeten omvatten" geeft echter geen zekerheid. Wanneer wij art. 32 van het tractaat vergelijken met art. 9 derde lid van de wet tot uitvoering van het tractaat, dan zien wij duidelijk dat deze elkaar dekken, doch dat art. 9 tweede lid niet gedekt is, daar dit spreekt van hem „die opzettelijk niet voldoet aan zulk een bevel" en dus een niet *rechtstreeks* bij het tractaat voorgeschreven bepaling bevat. Art. 9 tweede lid is dus niet een van de „strafbepalingen, welke voorko-

men in verdragen met buitenlandsche mogendheden", dus is het een dwaling dat art. 184 Wetb. v. Strafr. voorziet in het feit van art. 9 tweede lid. Men had dus óf dit art. 9 al. 2 moeten handhaven, óf de gelijkstelling van de vreemde commandanten met de Nederlandsche, die nu alleen uit art. 32 van het tractaat voor art. 180 geldt, uitdrukkelijk voor art. 184 moeten bepalen. Er bestaat mitsdien eene lacune die te meer voelbaar zal blijken omdat een Nederlandsch visscher er eerder toe zal overgaan de bevelen van een vreemden zeeofficier in den wind te slaan dan er zich met geweld tegen te verzetten.

STELLINGEN.

I.

De bepaling van art. 811 al. 1 B. W. bevat evengoed als die der volgende alinea's eene uitzondering op het voorschrift van art. 810 B. W.

II.

De bepaling van art. 1245 B. W. verdient afkeuring.

III.

De termijn van art. 1302 al. 4 B. W. begint met den dag van de uitspraak van het vonnis.

IV.

Om de actie tot ontbinding van art. 1302 B. W. te kunnen instellen, is het niet noodig dat men zelf gepraesteerd of praestatie aangeboden hebbe.

V.

Ten onrechte wil Holtius in de gedingen over de verificatie van schuldvorderingen in het faillissement de gewone procedure door de rechtbank gevolgd zien.

VI.

De bepaling van de clausula cassatoria is in ons wisselrecht overbodig.

VII.

Een hypothecair schuldeischer is niet gerechtigd zijn hypothecair recht uit te oefenen voor na het verleenen der surseance opvorderbaar geworden gelden.

VIII.

Art. 127 Wetb. van Rechtsvordering bevat een voordeel voor Nederlanders boven vreemdelingen.

IX.

De woorden „naar welgevallen" van art. 77 Grw. hebben alleen betrekking op het ontslag des ministers.

X.

Art. 170 al. 1 Grondwet geeft de Regeering het recht tot het nemen van alle maatregelen, mits die zich maar niet oplossen in een verbod tot het houden van godsdienstoefening.

XI.

De praktijk der 2de Kamer der Staten-Generaal bij het onderzoek der geloofsbrieven, waarbij zij zich onthoudt van het aanwijzen van den gekozene, is niet in overeenstemming met art. 98 der Grondwet.

XII.

Invoerrechten op tarwe bevorderen den algemeenen welstand niet.

XIII.

De uitdrukking „wettelijk voorschrift" in art. 184 Wetb. van Strafr. omvat alle plaatselijke verordeningen.

XIV.

Onder „ambtenaren" in art. 184 Wetb. v. Strafr. is ook de deurwaarder begrepen.

XV.

Terecht is in het Wetb. v. Strafr. geene bijzondere bepaling opgenomen over de verplichte vermindering van straf wegens gebrekkige ontwikkeling van verstandelijke vermogens.

XVI.

Er bestaat de jure constituendo geen voldoende reden om de ambtenaren van den burgerlijken stand wegens overtredingen in hun ambt gepleegd, niet voor den strafrechter te recht te doen staan.

XVII.

Ten onrechte nam de Hooge Raad bij arrest van 1 Nov. 1880 aan dat art. 397 al. 2 (nieuw) Wetb. van Strafv. ook ziet op de zoogenaamde gewoonte misdrijven.

XVIII.

In c 1. C. de locato et conducto (4.65) moet het woord: extrinsecus achter illaesis geplaatst worden.
